

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Науково-навчальний інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему **«Педагогічні умови організації пошуково-дослідницької діяльності
молодших школярів»**

Виконала:
здобувач вищої освіти
2 курсу, групи 221М
спеціальності 013 Початкова освіта
Колодіна Олександра Олександрівна
Керівник: д.-р пед.наук,
професор Шевченко Ю.М.
Рецензент: Солонська А.А.

Запоріжжя – 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	8
1.1. Формування пошуково-дослідницьких здібностей як психолого-педагогічна проблема.....	8
1.2. Сутність та зміст пошуково-дослідницької діяльності.....	17
1.3. Психолого-педагогічні засади та зміст пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.....	25
1.4. Значення розвивального навчання для формування пошуково-дослідницьких здібностей.....	33
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	37
2.1. Педагогічні умови організації дослідження молодших школярів.....	37
2.2. Зміст підготовчої роботи до виконання досліджень.....	44
2.3. Аналіз результатів пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.....	58
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	73

АНОТАЦІЯ

Колодіної Олександри Олександрівни: магістерська робота: «**Педагогічні умови організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів**» виконана на кафедрі початкової освіти Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Науковий керівник: д-р пед. наук, професор Шевченко Ю. М.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що освітній процес у школі повинен бути спрямований на досягнення такого рівня освіченості учнів, який був би достатній для самостійного творчого вирішення світоглядних проблем теоретичного або прикладного характеру. Досягнення цієї мети пов'язується з організацією навчальної діяльності, що має дослідну спрямованість.

У роботі теоретично узагальнено проблему організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів, подано аналіз формування пошуково-дослідницьких здібностей як психолого-педагогічної проблеми; проводився аналіз сутності та змісту пошуково-дослідницької діяльності; доводилося, що розвиткове навчання має велике значення для формування пошуково-дослідницьких здібностей молодших школярів

Для перевірки вихідних положень були використані методи дослідження: теоретичні методи (аналіз наукової літератури, синтез даних, порівняння результатів дослідження), емпіричні (опитування), статистичні (метод математичної обробки даних).

В експериментальній частині було обґрунтовано педагогічні умови організації дослідження молодших школярів; доведено ефективність використання певних педагогічних умов в організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.

Отже, завдання, поставлені на початку роботи, були вирішені, мета дослідження досягнута

Ключові слова: педагогічні умови, організація пошуково-дослідницької діяльності, молодший школяр, навчально-виховний процес.

SUMMARY

Oleksandra Kolodina: master's thesis: «Pedagogical conditions for the organization of search and research activities of younger schoolchildren» was completed at the Department of Primary Education of the Educational and Scientific Institute of Social, Pedagogical and Art Education of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi.

Academic supervisor: Dr. Ped. Sciences, Professor Shevchenko Yu. M.

The relevance of the study is due to the fact that the educational process at school should be aimed at achieving such a level of education of students that would be sufficient for independent creative solution of worldview problems of a theoretical or applied nature. Achieving this goal is associated with the organization of research-oriented educational activities.

The work theoretically summarizes the problem of organizing the search and research activities of younger schoolchildren, presents an analysis of the formation of search and research abilities as a psychological and pedagogical problem; an analysis of the essence and content of search and research activities was carried out; it was proved that developmental education is of great importance for the formation of research and research abilities of younger schoolchildren

Research methods were used to verify the initial provisions: theoretical methods (analysis of scientific literature, data synthesis, comparison of research results), empirical (survey), statistical (method of mathematical data processing).

In the experimental part, the pedagogical conditions for the organization of the research of junior high school students were substantiated; the effectiveness of the use of certain pedagogical conditions in the organization of search and research activities of younger schoolchildren has been proven.

So, the tasks set at the beginning of the work were solved, the goal of the research was achieved

Key words: pedagogical conditions, organization of search and research activities, junior high school student, educational process.

РЕФЕРАТ

магістерської роботи на тему

«Педагогічні умови організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів»

Магістрант: Колодіна Олександра Олександрівна

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Шевченко Юлія Михайлівна

В сучасному суспільстві, коли формування та розвиток особистості постає на перше місце, як в соціальному, так і в навчальному просторі, необхідно створити сприятливі умови для цієї реалізації. Передбачається, що освітній процес у школі повинен бути спрямований на досягнення такого рівня освіченості учнів, який був би достатній для самостійного творчого вирішення світоглядних проблем теоретичного або прикладного характеру. Досягнення цієї мети пов'язується з організацією навчальної діяльності, що має дослідну спрямованість.

У кожної дитини є здібності і таланти. Діти від природи допитливі і сповнені бажання вчитися і, як відомо, саме період життя молодших школярів відрізняється величезним прагненням до творчості, пізнання, активної діяльності.

Але щоб вони могли проявити свої обдарування, потрібно розумне й вміле керівництво дорослих.

Дослідницька поведінка – один з найважливіших джерел отримання дитиною уявлень про світ. У педагогіці і психології – «дослідним навчанням» іменується підхід до навчання, побудований на основі природного прагнення дитини до самостійного вивчення навколишнього світу.

Головна мета пошуково-дослідного навчання – формування здатності самостійно, творчо освоювати і перебудовувати нові способи діяльності в будь-якій сфері людської культури.

Однак у школі вже багато років триває протидія традиційного та дослідного навчання. І як і раніше традиційне навчання, особливо в нашій країні,

будується не на методах самостійного, творчого дослідницького пошуку, а на репродуктивній діяльності, спрямованій на засвоєння вже готових, кимось здобутих істин. Завдяки цьому навчання у дитини значною мірою втрачається головна риса дослідного поведінки – пошукова активність. Підсумком стає втрата допитливості, здатності самостійно мислити, роблячи в результаті практично неможливими процеси самонавчання, самовиховання, а, отже, і саморозвитку.

Саме тому підготовка дитини до пошуково-дослідницької діяльності, навчання його умінням і навичкам дослідницького пошуку стає найважливішим завданням освіти і сучасного вчителя.

Все це і зумовило актуальність теми дослідження.

При вивченні психолого-педагогічної літератури нами було виявлено протиріччя між необхідністю навчати дітей молодшого шкільного віку спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних в дослідницькому пошуку і малою кількістю розробок з організації дослідницької діяльності молодших школярів.

Виявлене протиріччя дозволило визначити проблему дослідження: виявлення умов організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.

Дана проблема дозволила сформулювати тему дослідження: *«Педагогічні умови організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів».*

Об'єкт дослідження: процес організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.

Предмет дослідження: педагогічні умови організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.

Мета дослідження: визначити педагогічні умови організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.

У відповідності з метою дослідження були визначені наступні *завдання дослідження:*

1. Аналіз теоретико-методичної, філософської та педагогічної літератури з теми дослідження.
2. Визначити психолого-педагогічні здібності молодших школярів при виконанні дослідницької діяльності.
3. Обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання певних педагогічних умов організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.

Для вирішення поставлених завдань і перевірки гіпотези були використані такі *методи дослідження*:

Теоретичні: аналіз педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження.

Емпіричні: спостереження, інтерв'ювання учнів, аналіз продуктів діяльності учнів, порівняння, організація і проведення педагогічного експерименту з метою перевірки гіпотези.

Статистичні: математична обробка отриманих результатів.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри початкової і спеціальної освіти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що: вперше, пошуково-дослідницька діяльність молодших школярів вперше розглядається як самостійна дослідницька проблема; експериментально перевірено педагогічні умови організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.

Практична значимість роботи полягає в тому, що висновки та результати магістерської роботи можуть бути використані в навчально-виховному процесі загальноосвітніх установ.

У *першому розділі* «**Теоретичні основи пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів**» подано аналіз формування пошуково-дослідницьких здібностей як психолого-педагогічної проблеми; проводився аналіз сутності та змісту пошуково-дослідницької діяльності; доводилося, що розвиткове навчання має велике значення для формування пошуково-дослідницьких здібностей молодших школярів.

У другому розділі «**Організація пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів**» обґрунтовуються педагогічні умови організації дослідження молодших школярів; доводиться ефективність використання певних педагогічних умов в організації пошуково-дослідницької діяльності молодших школярів.

За результатами дослідження сформульовані наступні висновки:

Дослідницьку діяльність слід розглядати як особливий вид інтелектуально-творчої діяльності, породжуваний в результаті функціонування механізмів пошукової активності і споруджуваний на базі дослідницького поведінки.

У результаті дослідження нами були розглянуті сутність і зміст дослідницької діяльності, проаналізовано психолого-педагогічні засади та зміст дослідницької діяльності молодших школярів, виявлено педагогічні умови організації дослідження молодших школярів.

У ході дослідження встановлено, що проблема формування дослідницьких умінь у початковій школі є актуальною для сучасної освітньої практики, але недостатньо розробленою в педагогічній теорії та практиці. Навчально-дослідницька діяльність спрямована на формування різних груп дослідницьких умінь. У роботі описані п'ять груп дослідницьких умінь учнів початкової школи, які відповідають змісту та етапам навчально-дослідницької діяльності.

Розроблені та представлені критерії оцінки сформованості умінь дослідницької діяльності учнів початкової школи (практична готовність, мотивація до ведення дослідження, прояв креативності, самостійності) і визначені на їх основі рівні сформованості умінь дослідницької діяльності учнів початкових класів (вихідний, початковий, продуктивний, креативний).

Виявлено, обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови, що забезпечують ефективність процесу формування дослідницьких умінь молодших школярів: ознайомлення молодших школярів зі змістом та технікою виконання досліджень, формування в учнів умінь самостійної роботи, формування вмінь самоконтролю і розвиток творчих здібностей та ініціативи учнів. При цьому були враховані вікові особливості при організації навчання

дослідницької діяльності; вмотивованість дослідницької діяльності школярів; позиція і діяльність педагога-організатора навчально-дослідницької діяльності щодо забезпечення систематичності і цілеспрямованості дослідницької діяльності учнів початкових класів шляхом реалізації технології організації дослідницької діяльності.

Розроблено та апробовано на практиці навчання технологія формування дослідницьких умінь молодших школярів, що включає організацію колективних, групових, індивідуальних навчальних досліджень, алгоритмізацію дослідних етапів, переважання ігрових, проблемних, евристичних та дослідницьких методів. Дана технологія реалізовувалася через спеціальні заняття з курсу «Дослідницька діяльність у початковій школі» та його навчально-методичне забезпечення.

Описані вище педагогічні умови сприяють ефективному формуванню в учнів молодших класів умінь здійснювати навчальний дослідження, знаходити інформацію по темі і працювати з нею, організувати і планувати свою діяльність, оформляти і представляти результат (продукт) своєї дослідницької роботи, аналізувати і оцінювати свою навчально-дослідну роботу і роботу однокласників. Це доводять отримані нами дані: учні експериментальної групи показали більш високі результати сформованості умінь дослідницької діяльності (52% учнів досягли креативного рівня, 40% - продуктивного рівня) в порівнянні з контрольною групою: 24% - креативного рівня, 54%-продуктивного.

Отже, завдання, поставлені на початку роботи, були вирішені, мета дослідження досягнута.

Имя пользователя:
Анастасія Варениченко

ID проверки:
1083230886

Дата проверки:
08.12.2022 13:02:41 CET

Тип проверки:
Doc vs Internet

Дата отчета:
08.12.2022 18:03:58 CET

ID пользователя:
100807156

Название файла: перевірка колодіна

Количество страниц: 78 Количество слов: 18867 Количество символов: 145677 Размер файла: 127.28 KB ID файла: 1022990429

9.64%

Совпадения

Наибольшее совпадение: 4.7% с Интернет-источником (<https://lib.iitta.gov.ua/704955/1/%D0%92%D0%98%D0%A5%D0%>)

9.64% Источники из Интернета

43

Страница 76

Поиск совпадений с Библиотекой не производился

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников

Модификации

Обнаружены модификации текста. Подробная информация доступна в онлайн-отчете.

Замененные символы

5